

..... Σ Η Μ Α

Ο.- " Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι ". Λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τοῦ σταθμοῦ μας, ποὺ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ συνεργάτης μας Στάθης Βῶσταθιάδης.

Μουσικὴ ἐπιμέλεια Ἡρακλῆ Κοκοζίδη.

..... τὸ σῆμα σβῆνει

Ο/- θὰ σᾶς παρουσιάσωμε πρῶτα, φίλοι ἀκροαταί, ἓνα Ποντιακὸ δημοτικὸ τραγούδι - ἄγνωστο τουλάχιστο σ' ἐμᾶς - ποὺ τὴν διάσωσή του ὀφείλομε στὸ Ἀνδρονικίδη Γεώργιο ἀπὸ τὴν Πτολεμαΐδα, τὸν ὁποῖο καὶ εὐχαριστοῦμε.

Γύρω ἀπὸ τὸ ὄνομα " Γιάννες " πολλοὺς θρύλους δημιούργησε ὁ Ποντιακὸς λαός. Ξέρομε τὸν " Γιάννε τὸν Μονόγιαννε " στὸ διάλογό του μὲ τὸ δράκο, ἐπίσης τὸν Γιάννε, ποὺ πῆγε στὴν ἐκστρατεία καὶ τόσους ἄλλους.

Στὸ τραγούδι, ποὺ πρόκειται, ὁ Γιάννες βγῆκε στὸ κηνύγι στὰ φηλά βουνά τῆς Ματσούκας. Ὁ Γιάννες καὶ στὸ τραγούδι αὐτό, ὅπως σέ ὅλα σχεδὸν τὰ τραγούδια γι' αὐτόν, φέρεται παντρεμένος. Βρίσκεται λοιπὸν ὁ Γιάννες στὸ κηνύγι καὶ δὲν κηνυγᾷ λαγούς καὶ μπεινάτσες, μαυροπούλια καὶ σπουργίτια, - κηνυγᾷ ἐλάφια καὶ ζαρναδία.

..... Λ Υ Ρ Α

Ἡ γυναίκα τοῦ Γιάννε τὸν θυμᾶται. Ποιὸς ξέρει γιατί;

..... ἡ λύρα σταματᾷ

Κ.- Σήμερον πέντε ἡμέρες ἔν, ὁ Γιάννες σὸ κηνύγι, καὶ ξέρω ἐκηνύγεσεν, καὶ ξέρω ἐκηνυγέθεν. καὶ ὄντες τερῶ σὸ πέραν κιάν, ὁ Γιάννες κατεβαίνει, κρατεῖ ἐλάφια ζωντανά, ζουριὰδία ἡμερωμένα.

Ο.- Ὑστερα ἀπὸ πέντε μέρες κηνύγι ὁ Γιάννες γυρίζει, κρατώντας στὰ χέρια του ζωντανὰ ἐλάφια καὶ ζαρναδία. Ὁ γεναῖος Γιάννες, τὸ ἔξοχο αὐτό παλληκάρι, σκόρπισε τὸ φόβο στὰ ἀγρίμια τοῦ βουνοῦ, κηνύγησε καὶ δάμασε τὰ θηρία καὶ τὰ ἔκανε, νὰ τὸν ἀκολουθήσουν σὰν ζῶα σπιτικά, ἐξημερωμένα.

Τὸν βλέπει λοιπὸν ἡ γυναίκα του ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ, πῶς ἔρχεται, σέρνοντας ἐλάφια καὶ ζαρναδία. Πόσο ἔπρεπε, ἀλήθεια, νὰ χαρῇ, νὰ αἰσθανθῇ ὑπερηφάνεια γιὰ τὸν ἀξιο ἄνδρα της! Ὅμως ἄλλοι μονοί...

Ὁ Γιάννης, ἀφοῦ ταυτοποίησε τὰ ἐλάφια καὶ τὰ ζαριὰδια, χτυπᾷ τὴν πόρτα καὶ περιμένει νὰ τοῦ ἀνοίξῃ ἡ ἀγαπημένη του γυναῖκα, ποῦ τόσο τῇ νοσταλγήσῃ στίς πέντε αὐτές μέρες, ποῦ ἦταν μακριὰ της.

Γ.- "Ἀνοιξον, Κάλη μ', ἀνοιξον καὶ ντό πολλά κοιμᾶσαι.

Ο.- Ἀπό τὸν στίχο αὐτόν, καταλαβαίνομε, ὅτι ὁ Γιάννης γύρισε ἀπὸ τὸ πενθμερο κηνύγι του ὅχι βράδυ, μὰ πρωί. - Ἀλλὰ περίεργο.... ἡ γυναῖκα τοῦ Γιάννη ἀργεῖ νὰ ἀνοίξῃ τὴν πόρτα.

Κ.- Στά Γιάννε μου, στά Γιάννε μου κὰν ἕναν ὄραν κι' ἄλλο, φορῶ καὶ τὰ ναλίστσια μου, κουμπιάουμαι τὸ ροῦχο μ',
κι' ἐσέν ἔρχουμαι ἀνοίγω.

Ο.- Παράξενη ἡ ἀπάντησις τῆς γυναῖκος: Περίμενε, ἀντρα μου, τοῦ λέει, νὰ κουμπωθῶ, νὰ ἐτοιμαστῶ καὶ ἔπειτα νὰ σοῦ ἀνοίξω τὴν πόρτα. Μὰ ὁ Γιάννης δέν περιμένει. Βροντᾷ τὴν πόρτα καὶ μπαίνει.

Π.- Τὴν πόρταν λάχταν ἔσωσεν, σὸ μεσοχάν ἐπῆγεν.

Ο.- Μπαίνει ὁ Γιάννης καὶ τί νὰ δῇ?... Μέσα στὸ σπίτι του ἕνας ξένος ἀνδρας, φίλος τῆς γυναῖκος του. Μ' αὐτόν ξημέρωσε ἀπόψε ἡ γυναῖκα του. Πάνω στίς πέντε μέρες ἡ γυναῖκα του παραβίασε τὴ συζυγικὴ πίστι μετὰ τρόπο τόσο προκλητικόν. Τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ νοῦς τοῦ Γιάννη θολώνει, ἡ νοσταλγία του, ποῦ λίγο πρὶν εἶχε γιὰ τὴν γυναῖκα του, μεταβλήθηκε σὲ ὀργή καὶ ἀγαμέμνηση. Περίμενε νὰ τοῦ ἀνοίξῃ ἡ Καλή του τὴν πόρτα χαμογελαστή καὶ νὰ τὸν καλωσορίσῃ μ' ἕνα ὁλόγλυκο φιλί, μὰ ἐκείνη καθαυστέρησε καὶ ντροπιασμένη καὶ ρεζίλεμένη τοῦ παρουσιάστηκε μαζὺ μετὰ τὸν φίλο της.

Ὁ Γιάννης χάνει τὸ πᾶν. Τὸ σπαθί του πιά ἔχει τὸ λόγο. Ὁ βρασμός τῆς ψυχῆς του, ποῦ ἡ λάβα της πρὶν ζεστή κι' ἀπὸ τὴ λάβα ἡφαιστείου, κατευθύνει τίς ἐνέργειάς του.

Π.- Ἔσυρεν καὶ τὴ κἀμαν ἀτ, τὸ κεφάλυν ἐτς ἐπαῖρεν,
καὶ σὸ μαντῆλ' ἐσέγειεν.

Ο.- Μετὰ ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, ὁ Γιάννης παρουσιάζεται στὴν πεθερά του. Ἡ σκηνὴ εἶναι τραγικὴ. Τῆς δείχνει τὸ κεφάλι τῆς κόρης της, λέγοντας, πὺς εἶναι αὐτὸ τὸ κηνύγι, ποῦ ἔφερε.

Γ.- Τέρεν μάνα, τέρεν μάνα καί τό κηνύγ'ντό έγκα.

Ο.- Καί ή καιόμοιρη πεθερά του Γιάννε, ή τραγική μάνα τής άπιστης κόρης, δέν έξοργίζεται κατά του Γιάννε, δέν τόν βρίζει, δέν τόν άπειλει, για-
τί ^{το} περί ήθικης συναίσθημα είναι βαθειά ριζωμένο στή συνείδησή της.
'Η πράξη τής κόρης της είναι άπαράδεκτη. Μά... μάνα είναι... πνίγε-
ται σέ λιγμούς καί άναθεματίζει....

Μ.- 'Ανάθεμά σε καί Γιάννε καί τό κηνύγ'ντό έγνες.

Ο.- Καί ό Γιάννε καί 'αυτός άναθεματίζει....

Γ.- 'Ανάθεμά σε καί μάνα, τήν κόρ' καί τήν αν έλχες,
για τ'έναν κόρ' καί μαναχόν, χίλιους γαμπρούς έποΐνες.

Ο.- "Έτσι τραγικά τελειώνει τό τραγούδι. Παρατηρούμε, ότι ό Γιάννε δέν σκοτώνει τόν φίλο τής γυναίκας του, δέν του καταλογίζει ευθύνες. Τήν ευθύνη τήν καταλογίζει αποκλειστικά στή γυναίκα του. "Έτσι μπορούμε νά συμπεράνουμε, ότι ή πράξη του Γιάννε δέν ήταν, παρά μία καταδίκη τής πράξεως τής γυναίκας του. - "Έπειτα ό περιορισμός τής μάνας στό θρήνο, χωρίς καμμία άλλη όργή καί άπειλή, δέν σημαίνει τίποτε άλλο, παρά καταδίκη καί από μέρους της τής άνήθικης πράξεως τής κόρης της.

Τό ποίημα καθρεφτίζει τή ζωή του Ποντιακού λαού, φανερώνει τά συναισθήματά του, κυρίως τίς περί ήθικης αντιλήψεις του, πρό παντός δέ αποκαλύπτει τόν αιώνιο άγραφο Νόμο, για τό άπαραβίαστο τής συζυγ-
ικής πίστεως, Νόμο, που σφυριλατήθηκε άνά τους αιώνες από Γενεές Γενε-
ών καί θεμέλιωσε τήν οικογένεια καί κατ'έπέκτασιν τήν Κοινωνία, για νά εξασφαλίση στους ανθρώπους άληθινή ευτυχία.

..... Α Υ Ρ Α

Ο.- Συνεχίζουμε τό πρόγραμμά μας μέ νοσταλγικά δίστιχα τής ξενιτειάς.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κλείνουμε τό πρόγραμμά μας μέ διάφορους σιοπούς καί τραγούδια.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κοντά σας καί πάλι τήν έρχόμενη Πέμπτη, αυτή τήν ώρα.

..... Σ Η Μ Α

Μετεδόθη ή λαογραφική μας έκπομπή " Ποντιακοί άνθρακοι ". Τό κείμε-
νο έγραψε ό συνεργάτης μας Σταθης Εύσταθιάδης.